

Advies op het voorstel van resolutie inzake PFAS in voedingsverpakkingen

Onderstaand een voorstel tot wijziging van het resolutie voorstel zelf:

Pagina 4/14: *“Doordat de fluorcomponenten goed bestand zijn tegen biotische afbraakprocessen (= afbraak door microben, stofwisseling) en abiotische afbraakprocessen (= fotolyse, oxidatie), hebben zij een bijzonder lange levensduur en blijven zij ook lang in het milieu aanwezig (**bioaccumulatie persistentie**).”*

Bioaccumulatie is geen synoniem voor lange aanwezigheid in het milieu, deze zin doelt dus eerder naar persistentie.

Wetgeving rond materialen in contact met voeding dienen gebaseerd te worden op risico beoordelingen van de voedselveiligheid.

Het resolutie voorstel bevat geen verwijzingen naar de geldende Europese en nationale wetgevingen betreffende materialen in contact met voeding.

Onderstaand wordt een overzicht gegeven van de lopende initiatieven op Europees, federaal en regionaal niveau inzake PFAS door de dienst chemisch risicobeheer (MRBC) van DG Milieu (DG EM). Onder hoofdstuk 4 vindt u het advies inzake voedingscontactmaterialen zoals voorzien door de diensten van DG voeding (DG APF).

1. Europees niveau

In oktober 2020 heeft de Europese Commissie haar Chemicals Strategy for Sustainability (CSS) gepubliceerd. Dit is een strategie binnen de Green Deal waarin verschillende acties zijn voorgesteld om te streven naar een “non-toxic environment” en innovatie te stimuleren voor “safe and sustainable chemicals”. Binnen deze CSS heeft de Commissie een PFAS strategie uitgewerkt (onder de vorm van een Staff Working Document¹) waarin zij verschillende acties voorstellen om het gebruik van PFAS in te perken. Onder deze acties vallen onder andere het aanpassen van de chemische wetgeving (i.e. REACH restricties) maar ook het aanpassen van sector specifieke wetgeving (bijvoorbeeld voedingscontactmaterialen en gewassenbeschermingsmiddelen) en waterwetgeving (Kaderrichtlijn Water etc.). Verder zal er ook gekeken worden naar mogelijke wijzigingen binnen verschillende andere wetgevingen (bodem, afval, Ecolabel, Industriële emissies, etc.).

¹ https://ec.europa.eu/environment/pdf/chemicals/2020/10/SWD_PFAS.pdf

1.1. Waterwetgeving

Binnen het Drinking Water Directive (DWD) zijn er al sinds enige tijd PFAS aanwezig op de lijst van gevaarlijke stoffen. Op dit moment is de Commissie bezig aan een voorstel om 2 nieuwe parameters toe te voegen aan de DWD, namelijk de somwaarden van 20 PFAS van 0.1 µg/l en een PFAS totaal waarde van 0.5 µg/l. Lidstaten zijn verplicht om vanaf januari 2026 één van deze nieuwe parameters toe te voegen aan de nationale wetgeving. Individuele lidstaten kunnen ook extra PFAS en extra limietenwaarden toevoegen aan de nationale wetgeving.

1.2. REACH restricties

Op dit moment zijn er 3 verschillende REACH restrictieprocessen lopende/gepland:

- [PFHxA en aanverwante stoffen](#): De EU Commissie is hiervoor een restrictievoorstel aan het voorbereiden voor toevoeging aan de restrictielijst, hetgeen in 2022 zal voorgelegd worden aan het REACH Comité en het EU Parlement ter stemming.
- [PFAS in brandblus schuimen](#): dit restrictie dossier wordt voorbereid door ECHA en midden januari zal hier een eerste voorstel van gepubliceerd worden ter publieke consultatie.
- [Algemene PFAS restrictie](#): dit voorstel wordt voorbereid door Denemarken, Nederland, Zweden, Duitsland en Noorwegen. Het doel is de beperking van alle PFAS, behalve zogenaamde essentiële gebruiken. Dit voorstel zal gepubliceerd worden in juli 2022 ter publieke consultatie. De inwerkingtreding van deze restrictie wordt ten vroegste verwacht in 2024.

REACH restricties betreffen een verbod/beperking van op de EU markt brengen van chemische producten, mengsels of artikelen waaraan België moet voldoen om marktconformiteit binnen de EU te verzekeren.

1.3. POP verordening (Stockholm conventie)

Onder de POP verordening zijn er beperkingen opgelegd voor PFOS en PFOA.

PFOS staat al sinds 2009 in de Stockholm conventie met enkele uitzonderingen voor gebruik. Sinds de Gedelegeerde Verordening (EU) 2020/1203 van de Commissie van 9 juni 2020 mag PFOS enkel nog gebruikt worden als nevelonderdrukker voor niet-decoratieve hardverchroming met chroom (VI) in systemen met gesloten cyclus tot en met 7 september 2025². In verband met afvalverwerking geldt binnen de POP verordening dat afval met PFOS-concentraties hoger dan 50 mg/kg verwerkt moet worden, enkel voor uitzonderlijke gevallen is permanente opslag toegestaan³.

PFOA staat sinds 2020 in de POP-verordening. Deze stoffen mogen sinds 4 juli 2020 niet in de handel gebracht worden als stof zelf volgens Gedelegeerde Verordening (EU) 2020/784 van de Commissie van 8 april 2020 tot wijziging van Annex I van de POP verordening (2019/1021).

Ook de zouten en aanverwante verbindingen van PFOS en PFOA vallen onder de bovenvermelde beperkingen.

PFHxS werd tijdens de POPRC 15 van 2019 genomineerd ter toevoeging aan de POP verordening voor COP 10⁴, dewelke zal plaatsvinden in juni 2022.

² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020R1203&from=NL>

³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/HTML/?uri=CELEX:02019R1021-20210315>

⁴ [COP.10 \(pops.int\)](https://pops.int/)

2. Federaal niveau

2.1. Belgische positie op Europese en Internationale projecten

Onze dienst Chemische producten (MRBC) van de FOD VVVL is actief in discussies omtrent chemische wetgeving op Europees en Internationaal niveau. Zo werd er in september 2021 door de dienst een Belgisch AOB punt over PFAS voor de ENV council van oktober 2021 gecoördineerd via het CCIM (Coördinatiecomité Internationaal Milieubeleid) netwerk. In dit AOB punt heeft België de positie herhaald dewelke ze in 2019 samen met verschillende andere lidstaten heeft ingenomen, namelijk dat er een verbod moet komen op het gebruik van PFAS, behalve zogenaamde essentiële gebruiken, totdat er veiligere alternatieven beschikbaar zijn voor deze essentiële gebruiken.

Inzake POP wetgeving levert onze dienst een piloot voor het opvolgen van ontwikkelingen en het coördineren van een Belgische positie inzake de Stockholm conventie.

Als BECA (Belgische Competente Autoriteit) voor REACH is MRBC verantwoordelijk voor het coördineren van Belgische posities inzake REACH processen (waaronder restrictiedossiers) en CLP. Deze coördinatie wordt bewerkstelligd binnen de BCR (Belgisch Comité REACH) waarin andere betrokken (regionale) overheden zetelen⁵.

Verder werd er vanuit de dienst MRBC een concept uitgewerkt voor “essential use”, wordt er deelgenomen aan verschillende PFAS groepen (OECD, ECHA, etc.) en werkt MRBC actief mee aan de onderhandelingen inzake de Chemicals Strategy for Sustainability binnen de Green Deal.

2.2. Belgium Builds Back Circular

Inzake het relance plan naar een circulaire economie is de FOD VVVL actief in twee PFAS gerelateerde projecten. Een van de projecten omvat de ontwikkelingen van een definitie voor zogenaamd “essentieel gebruik”, met PFAS toepassingen als case study. Een tweede project omtrent PFAS bevat een marktstudie op de aanwezigheid van PFAS binnen de Belgische markt.

2.3. CCIM PFAS-werkgroep

Aangezien PFAS vervuiling steeds hoger op de Europese en Internationale agenda's kwam te staan – met vooral een focus op de minder bekende korte keten PFAS - is er in 2019 een CCIM PFAS werkgroep opgericht onder de Stuurgroep Chemische Producten (SGCP). Deze groep had als taak het in kaart brengen van de actuele situatie (i.e. productie, gebruik, emissies, etc.) omtrent korte-keten PFAS in België.

Sinds de bekendmaking van de grootschalige PFAS vervuiling in Zwijndrecht en de rest van Vlaanderen, is er vanuit de Gemengde Interministeriële Conferentie voor het Leefmilieu en de Gezondheid (GICLG) in juli 2021 de vraag gekomen om het mandaat van deze PFAS werkgroep uit te breiden en te verlengen. Dit heeft geleid tot een nieuw mandaat dat van start is gegaan in december 2021. Het nieuw mandaat heeft als belangrijke aanpassingen (1) de uitbreiding van de focus van Korte-Keten PFAS naar PFAS in het algemeen, (2) de verlenging van het mandaat naar onbepaalde duur en (3) de toevoeging dat afgevaardigden van alle beleidsniveaus met expertise ter zake lid kunnen worden. Dit laatste punt is specifiek in het mandaat toegevoegd, aangezien CCIM werkgroepen klassiek enkel Leefmilieu omvatten. Een eerste kick-off meeting van deze vernieuwde werkgroep zal plaatsvinden in het eerste kwartaal van 2022.

⁵ [Reach - Samenwerkingsakkoord \(reachingbelgium.be\)](https://reachingbelgium.be)

2.4. NAPED

Binnen het nationaal actieplan voor hormoon verstorende stoffen (NAPED⁶) is er een voorstel ingediend voor een co-gefinancierd onderzoek op hormoon verstorende eigenschappen van PFAS binnen het BELSPO netwerk. Dit projectvoorstel heeft echter geen geïnteresseerde onderzoeksinstituten aangetrokken, dus moet er nu gezocht worden naar alternatieven om dit project te realiseren. Er zijn wel verschillende andere acties gepland om hormoon verstorende stoffen (waaronder enkele PFAS) te onderzoeken binnen de NAPED strategie.

3. Regionaal niveau

3.1. PFAS-actieplan en BIODIEN

De Vlaamse overheid heeft een zogenaamd PFAS-actieplan opgesteld binnen haar Vlaamse strategie tegen hormoon verstorende stoffen. Dit actieplan is een samenwerking tussen het Departement Omgeving, Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) en de Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM). Onder dit actieplan wordt er aan monitoring van de omgeving (bodem en water), biomonitoring (HBM4EU) en drinkwater monitoring gedaan.

De Waalse overheid heeft in het verleden ook biomonitoring van PFAS uitgevoerd onder het BIODIEN project⁷.

3.2. Vlaamse PFAS-expertisegroep

Sinds Juni 2021 is er binnen Vlaanderen een PFAS-expertisegroep actief met als doel het uitwerken van beleidsadviezen inzake de PFAS-vervuiling. Deze expertisegroep heeft in september 2021 een eerste tussentijds rapport gepubliceerd⁸ en zal een finaal rapport publiceren tegen juli 2022.

Binnen deze expertisegroep worden verschillende projecten uitgewerkt, zoals de inventarisatie van mogelijk vervuilde sites (brandblus oefen sites, oude industrie sites, etc.) en het meten van PFAS-gehalte in drinkwater, atmosfeer, compost, etc. De inventarisatie en de metingen worden gebundeld in een online databank⁹.

Verder is er door het Agentschap Zorg en Gezondheid en VITO een bloedonderzoek uitgevoerd bij de omwonenden van de 3M-site in de gemeente Zwijndrecht. De resultaten van dit onderzoek zijn in oktober 2021 gepubliceerd¹⁰. Na grondige analyse bleek dat meer dan de helft van de stalen hoge PFOS-waarden vertoont. Daarom heeft de Vlaamse Regering besloten om verdere bloedstalen af te nemen en de geografische reikwijdte van het onderzoek uit te breiden naar een straal van 5 km rond de 3M-site in Zwijndrecht¹¹.

⁶ <https://www.health.belgium.be/nl/news/hormoonverstoorders-uw-mening-telt>

⁷ http://eau.wallonie.be/IMG/pdf/2018-01690_GISREAUX_BIODIEN_Final_%20Rapport.pdf

⁸ <https://www.vlaanderen.be/publicaties/aanpak-pfas-problematiek-eerste-tussentijdse-rapportering-door-de-opdrachthouder-aangesteld-door-de-vlaamse-regering>

⁹ [PFAS \(vlaanderen.be\)](https://www.vlaanderen.be/pfas)

¹⁰ <https://www.vlaanderen.be/pfas-vervuiling/zwijndrecht/pfas-bevolkingsonderzoek-bij-omwonenden-van-de-3m-site-in-zwijndrecht>

¹¹ <https://www.vlaanderen.be/pfas-vervuiling/zwijndrecht/pfos-vervuiling-extra-bodemonderzoek-op-3m-site-en-bredere-regio>

3.3. Humane biomonitoring (HBM)

Binnen Vlaanderen wordt er sinds 2008 aan monitoring van PFAS gedaan binnen het HBM4EU¹² netwerk. Sinds december 2021 is er een nieuwe biomonitoring cyclus goedgekeurd in kader van de PFAS-vervuiling rond Zwijndrecht.

De Waalse overheid heeft ook een eigen biomonitoring project genaamd BMH-Wal¹³. Tot nu toe werden hierin geen PFAS gemeten, maar de Waalse overheid is nu aan het bekijken om PFAS toe te voegen aan de te meten stoffen.

4. Voedingsverpakkingen (FCM) – DG APF

DG APF is voorstander en vragende partij van een geharmoniseerd aanpak op Europees niveau.

4.1. Europees niveau

In 2020 heeft de Europese Commissie via haar strategie ten bate van de duurzaamheid van de chemische producten (CSS) aangekondigd van plan te zijn een verbod op PFAS voor te stellen, met een uitzondering voor toepassingen die als essentieel voor de samenleving worden beschouwd. Materialen in contact met voeding, zoals verpakkingen uit papier en karton, behoren niet tot deze essentiële toepassingen. Het gebruik zal dus verboden worden in alle materialen in contact met voeding, dit naar analogie met “Verordening (EU) 2017/1000 inzake de registratie en beoordeling van en de autorisatie en beperkingen ten aanzien van chemische stoffen (REACH) wat betreft perfluorooctaan zuur (PFOA), zouten daarvan en aanverwante stoffen” waardoor het gebruik van PFOA verboden zijn in voedingscontactmaterialen. Het voorstel van de Europese Commissie wordt verwacht tegen 2022-2024.

Volgens het EFSA-advies van juli 2020¹⁴ over het risico voor de menselijke gezondheid in verband met de aanwezigheid van PFAS in levensmiddelen, kunnen levensmiddelenverpakkingen PFAS bevatten wanneer deze worden gebruikt vanwege hun vetbestendige eigenschappen. Studies die tot nu toe zijn uitgevoerd, blijven de conclusies ondersteunen die in het vorige advies (EFSA CONTAM Panel, 2018) zijn gerapporteerd, namelijk dat het gebruik van dit soort materiaal waarschijnlijk bijdraagt aan de menselijke blootstelling aan PFAS, maar dat de bijdrage klein is in vergelijking met andere bronnen van blootstelling.

4.2. Fluorex

De FOD Volksgezondheid – DG APF heeft een wetenschappelijk project genaamd FLUOREX¹⁵ aangevraagd via contractueel onderzoek. Dit project, uitgevoerd door Sciensano, zal een blootstellingsevaluatie uitvoeren om na te gaan of de achtergrond blootstelling van de Belgische bevolking aan PFAS via voedsel en flessenwater de nieuw voorgestelde EFSA-waarde van 4.4 ng/kg lichaamsgewicht per week overschrijdt. Daarnaast zal deze studie ook onderzoek doen naar de impact van materialen in contact met voeding op de blootstelling van de Belgische bevolking aan PFAS.

4.3. Federaal niveau

Het opstellen van een nationale wetgeving volgt een eenzelfde tijdslijn als het REACH-project en moet daarenboven ook voldoen aan bepaalde juridische regels. Zo dient er voor alle verschillende PFAS-

¹² <https://www.milieu-en-gezondheid.be/nl/humane-biomonitoring>

¹³ <https://www.issep.be/biomonitoring/>

¹⁴ [Risk to human health related to the presence of perfluoroalkyl substances in food | EFSA \(europa.eu\)](#)

¹⁵ [Blootstellingsevaluatie van perfluoralkylstoffen als follow-up van de bezorgdheid die is gerezen in het recente ontwerpadvies van de EFSA | sciensano.be](#)

stoffen een advies gevraagd te worden aan de Hoge Gezondheidsraad dit enkel en alleen op basis van de voedselveiligheid. Naast het doorlopen van de Europese TRIS-procedure dient een nationale wetgeving met betrekking tot materialen in contact met voeding steeds een clause te bevatten die het beginsel van wederzijdse erkenning bevat. Ondanks een verbod zal België materialen die in contact komen met voeding die PFAS bevatten en toegelaten zijn in een ander EU-land (en voldoen aan de desbetreffende nationale wetgeving) moeten toelaten tot de Belgische markt.

De verplichting tot het beginsel van wederzijds erkenning duid nog eens het grote belang aan van een geharmoniseerde Europese wetgeving.